

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Meddelande avseende Åland och EMU

1997-98

nr 5

M nr 2

LANDSKAPSSTYRELSENS MEDDELANDE

I landskapsstyrelsens meddelande behandlas de juridiska och ekonomiska konsekvenserna vid ett finländskt deltagande i den europeiska monetära unionen. Samtidigt bringas en utredning över konsekvenserna för landskapets del, utförd av Ålands statistik- och utredningsbyrå, lagtinget till kännedom. Landskapsstyrelsen konstaterar att sedelutgivning och valutafrågor hör till rikets lagstiftningsbehörighet, att lagtinget genom att ha samtyckt till Finlands anslutning till EU kan anses ha samtyckt till deltagande i valutaunionen, att de praktiska förberedelserna inom landskapsförvaltningen bör fortsätta och att informationen sköts av statens myndigheter.

UTSKOTTETS SYNUNKTER

Utskottet konstaterar liksom landskapsstyrelsen att lagstiftningsbehörigheten gällande valutafrågor enligt självstyrelselagen ankommer på riket. Detta innebär för Ålands del att handlingsfriheten inte minskar på grund av Finlands anslutning till valutaunionen eftersom de ekonomisk-politiska åtgärder som centraliseras till Europeiska centralbanken redan i dag står utanför landskapets inflytande. Effekterna kan snarare hänföras till de kort- och långsiktiga konsekvenser för det åländska näringslivet som valutaunionen ger upphov till.

Utskottet konstaterar att valutaunionen för privatpersoner inte medför många direkta konsekvenser. Räntenivån kommer sannolikt att påverkas i och med att räntorna inom valutaområdet förväntas konvergera men å andra sidan skulle räntorna sannolikt stiga också som ett resultat av att Finland ställdes utanför valutaunionen. Eurons införande torde innebära en fördel vid resor till de länder som är med i valutaunionen men så länge Sverige står utanför påverkas inte privatpersoner på Åland heller i detta avseende i någon större omfattning eftersom de flesta utlandsresor som privatpersoner på Åland företar går till Sverige.

Effekterna för handeln är mer märkbara i synnerhet under den sex månaders övergångstid då sedlar och mynt skall bytas ut mot euro och cent. Under denna period kommer affärerna på Åland att handskas med tre valutor, prissättningen kommer sannolikt att vara dubbel och i praktiken kommer butikerna att fungera som växlingskontor eftersom de förväntas ta emot finska mark och ge euro tillbaka. Detta i kombination med behovet av förändringar av de databaserade redovisningssystemen medför extra kostnader för handeln. Kostnaderna är dock av engångskaraktär. Övergångsperioden uppfattas från handelns sida som för lång men kommer i praktiken, enligt vad utskottet fått erfara, att bli betydligt kortare eftersom omsättningen på kontanter är mycket snabb.

I den första etappen av EMU-genomförandet blir bankväsendet sannolikt mest berört. Bankerna kommer att göra en total omställning till euro per den 1 januari 1999 vilket förorsakar vissa omläggningskostnader. Av de åländska bankernas valutahandel sker uppskattningsvis 70-80 procent i svenska kronor och så länge Sverige står utanför valutaunionen påverkas den inte till denna del. Större blir däremot förändringarna i fråga om värdepappershandeln i synnerhet om aktiebolagen skall konvertera sina aktiekapital till jämna euro. Även för bankerna kommer 3-valutasituationen att vara kännbar eftersom stora mängder kontanter skall hanteras.

Vad gäller sjöfarten kan allmänt konstateras att den åländska lastsjöfarten till mycket stor del är beroende av Finlands utrikeshandel och dess utvecklingsförutsättningar. Erfarenheterna visar att lastsjöfarten gynnats av ekonomisk-politiska åtgärder såsom devalveringar och transportsubventioner och en viss osäkerhet råder eftersom möjligheterna till en expansiv penningpolitik bortfaller med valutaunionen. Inom branschen förväntar man sig dock att de positiva effekterna av valutaunionen sammantaget skall överstiga de negativa och trots vissa osäkerhetsmoment förväntas lönebildningen bli förhållandevis stabil i och med valutaunionens införande.

I fråga om färjtrafiken kan konstateras att resandeströmmen till Åland i stor utsträckning påverkas av svenska kronans värde i förhållande till finska marken. En utveckling av mindre priskänsliga kvalitetsprodukter inom turismen kan motverka detta beroende samtidigt som risken för en devalvering av svenska kronan torde vara marginell. Färjtonnaget värderas i enlighet med internationell kutym i dollars och torde inte påverkas av valutaunionen. Även sjöfarten kan drabbas av vissa omställningskostnader av engångskaraktär, detta gäller i synnerhet färjtrafiken.

Landskapsstyrelsen har enligt vad utskottet fått erfara vidtagit de förberedelser som är nödvändiga för landskapsstyrelsens egen del och för landskapets externa ekonomiska relationer. Eftersom anslutningen till valutaunionen är riksomfattande anser landskapsstyrelsen att informationen bör handhas av staten också på Åland. De åländska kommunerna förväntas i inledningsskedet beröras i ganska liten omfattning, till en början i princip endast genom att placeringen av kassamedel sker i euro. Förberedelserna på det kommunala planet har därför ännu inte framskridit särskilt långt.

Från fackligt håll har viss tveksamhet till valutaunionens införande förekommit bland medlemmarna. Fackcentralen FFC:s styrelse har dock i grunden en positiv hållning till valutaunionen och i september 1997 meddelades hela fackcentralens positiva ställningstagande. En utökad konkurrens anses av förbundet gynna konsumenterna som också får lägre kostnader då valutatransaktionerna försvinner. För Ålands del anser fackcentralens distriktsorganisation dock att de positiva effekterna till stor del motverkas av skattegränsen mellan Åland och övriga EU. Fackcentralen anser det slutligen mycket angeläget att

kollektivavtalens allmänbindande verkan kvarstår inom EMU och att avtalen träffas på nationell nivå.

Utskottet konstaterar att någon större oro inför valutaunionens genomförande inte förefaller råda på Åland. De problem som förväntas uppstå är av övergående natur eller kopplade till Sveriges förväntade utanförskap i förhållande till valutaunionen.

Enligt utskottets mening torde effekterna av Sveriges sannolika utanförskap bli begränsade. Sverige har sedan 1995 genomfört ett s.k. konvergensprogram som syftar till att landet, oavsett om anslutningen förverkligas eller inte, skall kunna anslutas till valutaunionen. Sverige förväntas fortsättningsvis föra en sådan ekonomisk politik att den svenska kronans värde förblir stabilt. Sveriges val att stå utanför EMU torde således få mest av allt praktiska konsekvenser för Ålands del.

Utskottet konstaterar att landskapsstyrelsens möjligheter att vidta åtgärder med anledning av de förväntade effekterna av valutaunionens genomförande är begränsade. Enligt utskottets åsikt är det till fördel om landskapsstyrelsen informerar om konsekvenserna till den del de är specifika för Åland. Landskapsstyrelsen bör enligt utskottets mening därtill ha beredskap att vid behov biträda näringslivet och kommunerna för att underlätta övergången till den gemensamma valutan. Utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen i anslutning till förslaget till budget för år 1999 lämnar en redogörelse över hur förberedelsearbetet framskrider.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 2 mars 1998 inbegärt finansutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört vicelantrådet Roger Nordlund, finanschefen Dan E Eriksson, representanterna för Ålands köpmannaförening Bengt-Olof Olofsson och Thomas Hellén, bankdirektören Peter Grönlund, Ålands redarförenings VD Hans Ahlström, Ålands kommunförbunds tillträdande VD Sigurd Lindvall och FFC:s distriktssekreterare Kurt Gustafsson.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Bengtz, vice ordföranden Wiklöf samt ledamöterna Gustafsson, Rothberg och Sjölund.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget antecknar sig
meddelandet till kännedom.

Mariehamn den 19 mars 1998

Ordförande

Göran Bengtz

Sekreterare

Susanne Eriksson